

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МОВЛЕННЕВОГО АКТУ ЕКСПРЕСИВУ
НЕГАТИВНОЇ ЕМОЦІЙНОСТІ

ON THE ISSUE OF NEGATIVE EMOTIONALITY EXPRESSION SPEECH ACT
REALISATION

Summary. The category of emotions is seen as organized around a prototype described by a sequence of certain states. The construction of emotional scenarios is based on a common sequence of several phases for all emotions, consisting of the cause of the emotion, the emotion itself and its consequences.

Key words: *prototype, expression, intention, realization, concept.*

Яценко Марина Олексіївна,

кандидат філологічних наук,

доцент Харківського національного педагогічного

університету імені Г.С.Сковороди,

ORCID: 0000-0001-5837-9103

Гоєнко Олена Юріївна,

магістр факультету іноземної філології

Харківського національного педагогічного

університету імені Г.С.Сковороди,

Дослідження останніх десятиліть у галузі лінгвістики емоцій показали, що вони є «ідеальним полем» для застосування установок когнітивної лінгвістики [1], оскільки мають структурований концептуальний зміст. Концепти не тільки мисляться, вони переживаються. Вони – предмет емоцій, симпатій і антипатій, а іноді і зіткнень. Тобто, концепт є сукупністю уявлень, знань, асоціацій і переживань, які притаманні тому чи іншому мовному вираженню[4].

В основі мовленнєвого акту експресиву (МАЕ) знаходиться емоційний концепт. Емоційний концепт – це етнічно, культурно обумовлене структурно-

змістове, як правило, лексично та/або фразеологічно вербалізоване утворення, яке базується на певній поняттєвій основі, що вміщує в собі, крім самого поняття, образ та культурну цінність, і має здатність переживатися носієм мови [5].

Оскільки емоції оціночні, емоційні концепти містять оцінну складову як прояв аксіологічного компонента мовної особистості. Емоційний концепт – це вербалізований, оціночно маркований образ фрагмента «концептуальної картини світу, основу якого складає емоційне поняття, засноване на перцептивних образах навколишньої дійсності[2].

У лінгвістичних дослідженнях простежуються два підходи до опису емоцій: «смысловий» і «метафоричний». Перший підхід характеризується описом емоцій через прототипові ситуації, в яких вони виникають. У другому випадку емоційні концепти представляються як прототипові когнітивні моделі, що описуються певним набором мовних засобів, переважно метафоричних.[3]

Емоції як явища психіки мають надзвичайно складну концептуальну структуру, яка може бути виявлена за допомогою систематизації мовних виразів, що використовуються носіями мови для позначення та подання емоцій. Основу цього підходу складає теза про можливість визначення емоцій, використовуючи терміни прототипової ситуації і прототипової реакції на неї. В основі побудови емоційних сценаріїв – загальна для всіх емоцій послідовність декількох фаз, що складається з причини емоції, власне емоції і її сліdstва. Тобто категорію емоції розглядаємо як організовану навколо прототипу, який описується послідовністю певних станів.

Сценарій формування інтенції та реалізації МАЕ негативної емоційності можна представити наступним чином: стимул, що впливає (фізичне або ментальне сприйняття ситуації) → оцінка даної ситуації з точки зору актуальних інтересів і потреб → емоція, обумовлена даною ситуацією і її оцінкою → МАЕ негативної емоційності як мовленнєва реакція.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики, – Київ: Видавничий центр “Академія”. – 2004. – 344 с.

2. Биценко Т.О. Історична динаміка експресивів негативної емоційності в англійському дискурсі: дис... канд. філ. наук: 10.02.04. Х. – 2004. – 269 с.
3. Велівченко В. Ф. Конверсативні імплікатури як комунікативно-прагматичний механізм вираження емоцій мовця (на прикладі сучасного англійського художнього діалогічного тексту)б – Черкаси: ЧНУ. – 2008. – Випуск 140. – С. 36–48.
4. Ekman P. Basic Emotions. Handbook of Cognition and Emotion. Sussex, U.K. – 1999. – 98 p.
5. Kövecses Z. Emotion concepts, – New York. – 1990. – 344 p.